

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3703-IX> (дата звернення: 06.06.2025).

4. Закон України «Про публічну владу на місцях» (проект). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/41752> (дата звернення: 06.06.2025).

5. Інститут громадянського суспільства. Висновок щодо відповідності національного законодавства України положенням Європейської хартії місцевого самоврядування. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.csi.org.ua/publications/ekspertnyj-vysnovok-shhodo-vidpovidno/> (дата звернення: 06.06.2025).

6. Офіційний сайт Ради Європи (Офіс у Києві). «Сталий розвиток України повинен ґрунтуватися на принципах місцевого самоврядування». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/sustainable-development-of-ukraine-must-be-grounded-on-local-self-government-principles> (дата звернення: 06.06.2025).

7. Кравченко І.О., Роговенко О.В. Щодо забезпечення сталого розвитку місцевого самоврядування: баланс аспектів. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія «Юридична». Вип. 37. 2023. С. 167–174.

8. Мережа UPLAN. Місцеве самоврядування та реформа децентралізації в умовах війни: підсумки серпня–вересня 2022. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uplan.org.ua/analytics/mistseve-samovriaduvannia-ta-reforma-detsentralizatsii-v-umovakh-viiny-pidsumky-serpnia-veresnia/> (дата звернення: 06.06.2025).

Циганов Олег Григорович,

в.о. провідного наукового співробітника
відділу науково-правових експертиз
Інституту правотворчості та науково-
правових експертиз Національної
академії наук України, доктор
юридичних наук, доцент

ЮРИДИЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ БЕЗПЕКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

Конституціоналізм являє собою публічно-правову систему організації сучасного суспільства на основі права, демократії та утвердження конституційно-правової свободи людини. Метою цієї системи, як наголошує А. Р. Крусян, є обмеження (самообмеження) публічної влади на користь громадянського суспільства, прав, свобод та інтересів людини і громадянина для досягнення (визнання, забезпечення та захисту) конституційно-правової свободи людини [1, с. 15].

Для забезпечення зазначеної мети система конституціоналізму, повинна спиратися на відповідні універсальні принципи, що вироблені людством

упродовж всього свого цивілізаційного розвитку і які стали світовими стандартами формування демократичної держави і громадянського суспільства. Так, відповідно до статті 2 Лісабонського договору (Консолідованої версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу) [2] основоположними цінностями Європейського Союзу визнаються повага людської гідності, свобода, демократія, рівність, верховенство права та повага прав людини. Вказані цінності, зокрема, й визначають принципи європейського конституціоналізму.

Варто зауважити, що мета і принципи конституціоналізму є константами його науково-практичної парадигми, які є незмінними за будь-яких екстремальних умов. Водночас хоча український конституціоналізм й ґрунтується на класичних ідеях лібералізму (неолібералізму), універсальних принципах, що є притаманними для всіх демократичних, конституційних, правових, соціальних держав, утім він, як і будь-яка національна публічно-правова система, під впливом «національних» особливостей (як-от, історія й традиції народу, специфіка правової системи та політико-правових інститутів держави) набуває відповідної самобутності.

Зі свого боку збройна агресія РФ проти України стала довгостроковим чинником деструктивних впливів на глобальну та регіональну безпеку, на внутрішню політичну, економічну та соціальну реальність в нашій державі. Як зазначають О. Я. Рогач та Д. М. Белов, з 2014 року, а особливо після 24 лютого 2022 року «концепт війни» та «концепт забезпечення безпеки держави» становлять одне з ключових культурно-цивілізаційних понять, які безпосередньо впливають на формування й зміну конституційно-правової парадигми [3, с. 137].

Слід погодитися з вище згаданими науковцями, які вказують, що з початком повномасштабного вторгнення РФ на територію України спостерігаються нові вектори розвитку сучасної парадигми конституціоналізму, зокрема такі:

- ліберальна доктрина, яка зіграла настільки значиму роль у гуманістичних орієнтаціях держав, потребує сьогодні значного корегування з урахуванням нового підходу до поняття «державна безпека»;

- назріла необхідність суттєво скорегувати парадигму і розглядати забезпечення національної безпеки держави не тільки як характеристику захисту від загроз, а й як урегульовані правом суспільні відносини, що відображають стан та розвиток об'єктів національної безпеки;

- напрямком сучасної парадигми конституціоналізму слід передбачити оптимізацію структури органів забезпечення національної безпеки;

- потрібно перейти від практики ситуативного реагування на несподівані загрози й небезпеки до комплексної, довгострокової і науково обґрунтованої державної політики у сфері національної безпеки з максимальним використанням прогностичних оцінок;

- парадигма сучасного конституціоналізму повинна бути спрямована на перегляд структури, ролі та місця міжнародних утворень у системі забезпечення національної безпеки, що хоча за своєю природою спрямовані на

забезпечення безпеки, проте на практиці виявилися нездатними реалізувати цю функцію [3, с. 139-140].

Варто підкреслити, що тільки науково обґрунтовані оціночні судження про можливий стан відповідного об'єкта дослідження дозволяють визначити стратегічні вектори змін, врахувати ризики і тенденції, інтегрувати міжнародні стандарти та виробити ефективну модель правового регулювання. При цьому концепт стійкості є ключовим у сучасному безпековому дискурсі. Він передбачає здатність системи абсорбувати загрози, адаптуватися та швидко відновлюватися. Юридичне прогнозування має забезпечити закріплення стійкості як правового принципу та практичного критерію ефективності.

Таким чином, юридичне прогнозування є не допоміжною, а стратегічною функцією правотворчості й слугує необхідною умовою реформування безпекового законодавства в Україні. Воно також дозволяє синхронізувати процеси трансформації національного конституціоналізму з викликами сучасного безпекового середовища та міжнародними зобов'язаннями України. Без системного прогнозного підходу неможливе формування ефективної правової основи національної стійкості.

Список використаних джерел:

1. Крусян А. Р. Сучасний український конституціоналізм в умовах воєнного стану. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2022. № 3(21). С. 12-22
2. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union (2012/C 326/01). Official Journal of the European Union. Volume 55. 26 October 2012. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ> (дата звернення: 18.06.2025).
3. Рогач О. Я., Белов Д. М. Зміна сучасної парадигми українського права в умовах військової агресії з боку РФ. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2022. Серія ПРАВО. Випуск 70. С. 136-141.

Чеханюк Леся Володимирівна,

доцент кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЦІННОСТЕЙ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Каталізатором формування нового світового порядку стали трагічні події Другої світової війни, яка виявилась найбільш руйнівною з усіх воєн за весь час існування людської цивілізації. Небачені до того руйнування цивільної інфраструктури та цілеспрямоване винищення населення сколихнули увесь світ. Саме війна стала тим переломним моментом, що визначив подальшу